

будь-яких обмежень права на життя, свободу думки, совісті, релігії в розумінні цих прав і свобод. Будь-які спроби використати введення воєнного стану для захоплення влади чи зловживання нею тягнуть за собою визначену законом відповідальність.

В умовах воєнного стану захист прав людини є особливо ускладненим. Конституція України та інші нормативно-правові акти передбачають механізм, що допускає обмеження здійснення окремих прав громадян. Однак, такі обмеження повинні бути обґрунтованими, обмежені часом, використовуватися згідно з принципами демократії та правової держави з метою захисту інтересів суспільства, збереження громадського порядку і безпеки, а також прав і свобод інших громадян.

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України №64/2022 Офіційне інтернет-представництво URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII: станом на 31 груд. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

3. Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т. / відп. Ред Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, В.Я. Тацій. Київ : Ін Юре, 2003. 1230 с.

4. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996, № 30, Ст. 141.

5. Загальна декларація прав людини Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

6. Щодо відступу від зобов'язань за конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод: сайт міністерства юстиції України. <https://minjust.gov.ua/news/ministry/schodo-vidstupu-vid-zobovyazan-za-konventsieyu-pro-zahist-prav-lyudini-i-osnovopolojnih-svobod>

*Бартюк Тетяна Іванівна,
офіцер відділення продовольчого та речового забезпечення
відділу матеріально-технічного забезпечення
Військового ліцею Державної прикордонної служби України*

ДО ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ЗАКОРДОННИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ В УМОВАХ НОВИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ

З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну дипломатичні представництва України неодноразово піддавалися терористичним атакам. Наприклад, до посольства України в Іспанії надійшов конверт. Під час огляду

конверт вибухнув в руках коменданта. Комендант отримав незначні поранення. Решта співробітників посольства не постраждала [1]. Окрім цього, дипломати, що працюють в Іспанії, неодноразово отримували погрози у вигляді поштових відправлень з очима тварин. Після теракту в Іспанії до посольств в Угорщині, Нідерландах, Польщі, Хорватії, Італії, генеральних консульств в Неаполі та Кракові, консульства в Брно також надійшли закривавлені пакунки. Усе це свідчить про актуальність забезпечення безпеки закордонних дипломатичних установ України. А також необхідності перегляду підходів до забезпечення такої охорони. Забезпечення безпеки закордонних дипломатичних установ є актуальною проблемою у всьому світі, особливо часто від терористичних атак потерпають представництва США. Посольства США по всьому світу посилили безпеку після нападу 11 вересня 2012 року на консульство США в Бенгазі [2].

Як ми зазначили після повномасштабного вторгнення росії в Україну наші представництва за кордоном також стали потенційними об'єктами терористичних нападів.

Вчені міжнародники розглядаючи імунітет дипломатичних представництв у міжнародному та внутрішньому праві зазначають, що існують проблеми щодо визначення статусу внутрішньої охорони дипломатичних представництв. Серед них можна виділити наступні: 1) законність організації внутрішньої охорони; 2) її кількісний склад; 3) межі компетенції; 4) наявність зброї у її співробітників; 5) координація діяльності і організація співробітництва внутрішньої охорони з місцевими правоохоронними органами [3, с. 61].

Вважаємо озвучені проблеми дійсно мають місце і потребують вирішення. Спробуємо коротко в межах тез дати відповіді на них. Щодо законності внутрішньої охорони слід зазначити, що така охорона здійснюється відповідно до Закону України «Про Державну прикордонну службу України» [4]. Також відповідно до ч. 2 ст. 44 Закону України «Про Дипломатичну службу» Міністерство закордонних справ України у взаємодії з іншими державними органами забезпечує функціонування комплексної системи безпеки органів дипломатичної служби [5]. Крім національного законодавства, є також міжнародне у виді Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року, про яку ми вже згадували, а саме ст. 27. Хоча, безумовно, на рівні Віденської конвенції питання внутрішньої охорони потребують конкретизації.

Друга проблема полягає в кількісному складі внутрішньої охорони. Кількісний склад внутрішньої охорони від Держприкордонслужби є дійсно незначним (1-3 особи), у консульствах одна особа службу несе у денний час, субота неділя - вихідний, у посольствах 2-3 особи, службу несуть подово, очевидно, у випадку серйозних надзвичайних ситуацій одна людина не спроможна забезпечити повноцінну охорону дипломатичної установи. Проте відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року приміщення представництва є недоторканими. Влада держави перебування не може потрапляти в ці приміщення інакше, як за згодою голови представництва. На державі перебування лежить спеціальний обов'язок вживати всіх належних заходів для захисту приміщень представництва від будь-якого вторгнення або заподіяння шкоди та запобігання будь-якому порушенню спокою

представництва або образу його гідності (ст. 22). Таким чином для ефективного виконання завдань з охорони представництв необхідна чітка взаємодія внутрішньої охорони і правоохоронних органів країни перебування.

Третя та четверта проблема полягає в межах компетенції внутрішньої охорони та можливості використання зброї. Так, дійсно національне законодавство не дає чіткої відповіді на це питання. Військовослужбовці Держприкордонслужби несуть службу без зброї, подекуди не забезпечені навіть спеціальними засобами. Розв'язання цієї проблеми можливе лише в межах комплексного дослідження на основі узагальнення кращих позитивних практик, а також внесення змін до міжнародних документів. Важливою також є проблема координації діяльності і організація співробітництва внутрішньої охорони з місцевими правоохоронними органами.

Враховуючи російську агресію проти України можна виділити низку проблем у сфері забезпечення охорони закордонних дипломатичних установ України: *безпека персоналу* – як бачимо, збройна агресія створила загрози безпеці для дипломатичного персоналу, їхніх сімей та співробітників. Недостатня охорона може стати причиною атак або посягань на них; *забезпечення зв'язку* – завданням дипломатичних установ є збереження зв'язку з урядом України та координація дій у разі надзвичайних ситуацій. Проте, умови збройної агресії можуть обмежувати доступ до засобів зв'язку або знижувати їхню надійність; *фінансові та ресурсні проблеми* – умови збройної агресії призводять до зростання витрат на забезпечення безпеки дипломатичних установ, а також до обмеження доступу до необхідних ресурсів та матеріально-технічного забезпечення; *евакуація та захист інтересів громадян* – після розриву дипломатичних відносин, існує проблема забезпечення евакуації громадян України та захист їхніх інтересів через консульську діяльність у разі потреби. Відповідно до ст. 45 Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року у разі розриву дипломатичних зносин між двома державами або остаточного чи тимчасового відкликання представництва держава перебування повинна, навіть у разі збройного конфлікту, поважати та охороняти приміщення представництва разом з його майном та архівами, акредитована держава, може довірити охорону приміщень свого представництва разом з її майном та архівами третій державі, прийнятній для держави перебування, а також може довірити захист своїх інтересів та інтересів своїх громадян третій державі, прийнятній для держави перебування. Проте, як нам відомо, станом на 2024 рік представника інтересів України в росії не визначено. «Україна попросила, щоб Швейцарія взяла на себе мандат покровительства для неї в росії. Відповідні переговори були завершені. Для того, щоб мандат покровительства набув чинності, все ще потрібна згода росії» [6]; *інформаційна безпека* – російська агресія також включає інформаційний компонент, такий як дезінформація та кібератаки, які можуть ставити під загрозу інформаційну безпеку дипломатичних установ; *міжнародне співробітництво* – умови збройної агресії можуть також ускладнювати міжнародне співробітництво та обмін інформацією з іншими країнами та міжнародними організаціями щодо забезпечення безпеки дипломатичних установ. Вирішення цих проблем потребує комплексного

підходу, включаючи координацію з військовими та правоохоронними органами, міжнародну співпрацю, залучення ресурсів та розробку стратегій безпеки.

Список використаних джерел

1. Коментар речника МЗС України Олега Ніколенка щодо нападу на посольство України в Іспанії. URL: <http://surl.li/tqdsx> (дата звернення 13.05.2024).
2. William Y. Embassy Security: From the Outside In. RAND Corporation. URL: www.rand.org (дата звернення 10.05.2024)
3. Лященко Т. М. Правовий статус дипломатичних представництв. Монографія. Київ : 2008. 214 с.
4. Про Державну прикордонну службу України : Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 27. Ст. 208.
5. Про дипломатичну службу : Закон України від 7 червня 2018 року № 2449-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 26. Ст. 219.
6. Швейцарія погодилася представляти інтереси України у рф. URL: <http://surl.li/tqzja> (дата звернення 15.05.2024).

***Безуса Юлія Олегівна,**
доцент кафедри теорії та історії держави і права
факультету № 1 Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Джус Анна Романівна,
курсант 1 курсу факультету № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Права і свободи людини є основоположними цінностями, які гарантують гідність, автономію і розвиток кожної людини у державі. Тому питання розробки ефективних конституційно-правових механізмів реалізації прав людини є наразі одним із найважливіших викликів для нашої країни. Адже із проголошенням правового режиму воєнного стану весь державний механізм гарантування прав і свобод людини і громадянина мусить функціонувати відповідним чином: дотримуючись принципів доцільності й законності, необхідності дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Права людини, закріплені в існуючих міжнародних правових договорах, таких, як Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року, Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року, Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року, Конвенція про захист прав